

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Zastępca
Rzecznika Praw Obywatelskich
Stanisław TROCIUK

RPO-590804-II/08/DK

00-090 Warszawa Tel. centr. 0-22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 0-22 827 64 53

Warszawa, 03/07/2008r.

Pan
nadinsp. Andrzej Matejuk
Komendant Główny Policji

Szanowny Panie Komendancie

W związku ze szczególnym zainteresowaniem Rzecznika Praw Obywatelskich problematyką handlu ludźmi, zwracam się do Pana Komendanta w sprawie procederu wykorzystywania dzieci do żebractwa. Z sygnałów, które docierają do Rzecznika wynika, że w szczególnie ruchliwych punktach większych miast, np. Warszawy, pojawiają się osoby dorosłe z małymi dziećmi, w tym niejednokrotnie z niemowlętami i żebrzą wśród przechodniów.

Uwagę zwraca fakt, że w wielu wypadkach osoba dorosła pozostaje niezmiennie ta sama, zmieniają się jednak dzieci. Może to świadczyć o tym, że nie istnieją między „opiekunem” a dzieckiem związki rodzinne, a małe dzieci nie są jedynie krzywdzeni poprzez wykorzystywanie ich do żebrania, ale mogą być również ofiarami handlu ludźmi. Nie można wykluczyć, że podobnie dorośli „opiekunowie” nie są sprawcami, ale również ofiarami tego typu przestępstwa. Warto zaznaczyć, że dzieci niejednokrotnie tylko pozornie towarzyszą żebrzącym dorosłym. Często ustawiane są w męczących pozycjach np. klęczą wraz z nimi przez wiele godzin na chodniku. Wózki z niemowlętami i kilkuletnimi dziećmi, ustawiane są w pobliżu lub w środku ruchliwych skrzyżowań, w celu wzbudzenia litości w osobach kierujących pojazdami i skłonienia ich do przekazania pieniędzy osobie chodzącej między samochodami podczas zmiany świateł. Zdarza się, że dzieci, również bardzo małe, żebrzą samotnie.

W mojej ocenie niepokojące są doniesienia świadczące o braku reakcji funkcjonariuszy Policji, patrolujących miejsca, w których w sposób regularny występuje opisana sytuacja. Otrzymuję również sygnały, że w przypadku obywatelskiego zgłoszenia telefonicznego na nr alarmowy 112, nawet w przypadku wyraźnego przekazywania komunikatu, iż w ocenie osoby

zgłaszającej, dochodzi do krzywdzenia dziecka, przy czym być może dziecko jest ofiarą handlu ludźmi, nie są podejmowane działania zmierzające do udzielenia pomocy dziecku. Po przyjęciu zgłoszenia, ewentualna interwencja ogranicza się do przegonienia żebrzących, co nie przerywa proceduru.

Wskazany schemat działania budzi również wątpliwości z perspektywy treści art. 104 i 106 Kodeksu wykroczeń (dalej: K.w.).

Warto w tym miejscu podnieść, że Rzecznik Praw Obywatelskich skierował uprzednio już kilka wystąpień między innymi do Komendanta Głównego Policji, w sprawie proceduru stypizowanego w art. 104 K.w. Celem wystąpień Rzecznika Praw Obywatelskich, było skierowanie uwagi służb na ochronę dzieci i innych osób bezradnych przed wykorzystywaniem ich do żebractwa, a także pomoc osobom bezdomnym, szczególnie zagrożonym w okresie zimowym.

Z ostatniej uzyskanej w tej sprawie odpowiedzi z dnia 25 marca 2006 r. autorstwa Pierwszego Zastępcy Komendanta Głównego Policji (EPK-210/150/2006) wynika m.in., że funkcjonariusze Policji są zobowiązani szczególnie do:

1. Dokonywania rzetelnej diagnozy zagrożenia żebractwem oraz prowadzenia bieżącego rozpoznania skali zjawiska, ze szczególnym uwzględnieniem wykorzystywania do tego celu dzieci, osób bezradnych i niepełnosprawnych.

2. Dokonywania wspólnie ze Strażą Miejską Strażą Ochrony Kolei, pracownikami ośrodków pomocy społecznej, systematycznej kontroli miejsc, w których nasilony jest proceder żebractwa (dworce, główne ciągi handlowo-usługowe, ruchliwe skrzyżowania ulic, okolice supermarketów, parkingi itp.) w celu określenia geografii zjawiska.

3. Stosowania i egzekwowania odpowiedzialności prawnej wobec osób naruszających przepisy, w tym m.in. przepisy art. 104 K.w. i 105 K.w.

4. Przekazywania informacji do Sądów Rodzinnych z wnioskiem o wszczęcie postępowania opiekuńczego w przypadku ujawnienia rodziców, bądź innych osób skłaniających dzieci do żebractwa.

5. Inicjowania procedur wydaleniowych w odniesieniu do cudzoziemców zajmujących się żebractwem.

6. Inicjowania spotkań z przedstawicielami instytucji państwowych, samorządowych i organizacji pozarządowych w celu wymiany doświadczeń i podejmowania wspólnych

przedsięwzięć w interesie osób zebrzących znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej i materialnej.

Z wskazanego pisma Zastępcy Komendanta wynika nadto, że funkcjonariusze Policji podejmują szeroko zakrojone działania mające na celu m.in. przeciwdziałanie procederowi wykorzystywania do żebractwa dzieci i osób bezradnych przez osoby zobowiązane do opieki nad nimi. Zadania w tym zakresie wykonywane są przez policjantów pionu prewencji, w szczególności realizujących służbę patrolową i obchodową oraz podejmujących działania w zakresie zapobiegania patologiom społecznym.

Wskazując na treść tej odpowiedzi, uprzejmie proszę o powiadomienie Rzecznika Praw Obywatelskich o tym, czy wśród wniosków kierowanych przez Policję do sądów rodzinnych o zabezpieczenie interesów małoletnich dzieci, znajdują się wnioski będące efektem interwencji funkcjonariuszy Policji w przypadku zebrzących dzieci i jaka jest skala tego typu spraw. Zaznaczam, że Rzecznika interesuje szczególnie, czy funkcjonariusze Policji w przypadku stwierdzenia, że do żebractwa wykorzystywane są dzieci, podejmują natychmiastowe działania mające na celu przerwanie tego procederu.

Jednocześnie uprzejmie proszę o poinformowanie Rzecznika Praw Obywatelskich w ilu sprawach od 2006 r., w wyniku interwencji funkcjonariuszy Policji zostały wszczęte postępowania o czyny z art. 253 § 1 K.k. oraz art. 104 K.w. i art. 105 K.w.

Będę nadto zobowiązany za przedstawienie Pana oceny przygotowania i reakcji funkcjonariuszy na opisane zjawisko ze szczególnym uwzględnieniem procedur obejmujących problematykę handlu ludźmi.

Z poważaniem

/-/ Stanisław Trociuk